

9. SZÁM. 1891.

BUDAPEST, MÁRCZIUS 1.

XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre ... 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
fél évre ... 4 •

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt
fél évre ... 3 •

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó

ÚJ NYARALÓ-TELEPEK HAZÁNKBAN.

— Diósgyőr-Hámor völgye és vidéke. —

A diósgyőri völgyet maga a természet is mintha csak a nyári üdülést kereső közönség számára teremtette volna, s egyáltalán nem lehet csodálni, hogy, mikor a földmívelésügyi miniszter természeti szépségekben gazdag oly helyeket keresett, melyek a most inkább külföldi szép vidékeken nyaraló hazai közönséget magukhoz vonzzák s a fővároshoz közeli fekvés és könnyű közlekedés tekintetében is elsőbbséget érdemelnek a külországiak fölött: legelőször is a diósgyőri völgyre hívták föl figyelmét.

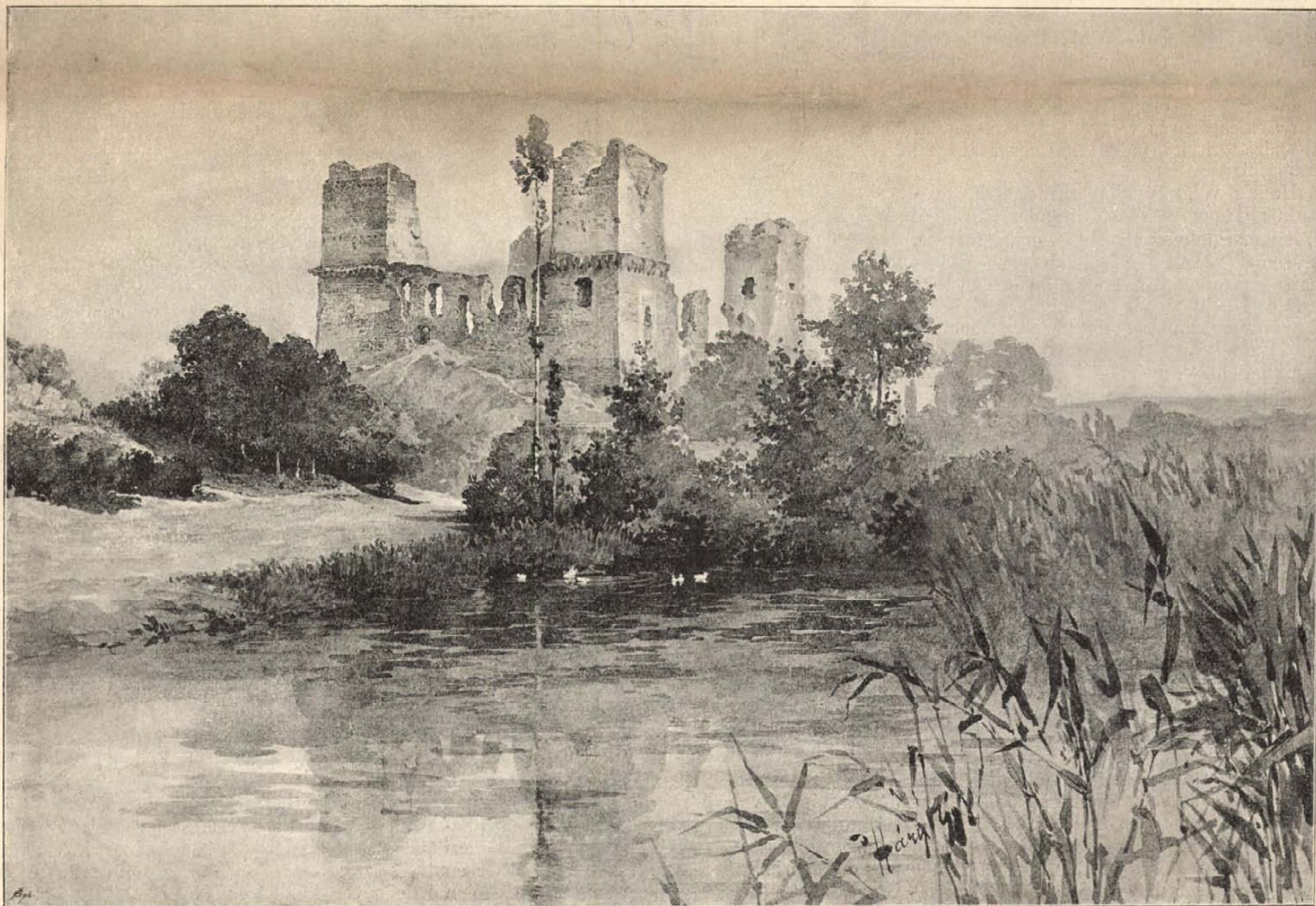
Gróf Bethlen András földmívelési miniszter,

a mint meggyőződött, hogy eszméje: a haza területén nagy számmal található kies vidékek legszebbjein a külföldiekhez hasonló nyaralótelepeket alapítani, a közhangulatban mily általános helyeslésre talál: gróf Keglevich Bélát bízta meg, hogy az országot útazza be s a mondott célra leginkább alkalmas vidékeket jelölje meg. Keglevich gróf eljárt e tiszteben s első sorban a diósgyőri vagy hámori völgyet, másodsorban a lipótvölgyi vadregényes Lubohnát jelölte meg ilyenekül, jelentést nyújtván be a miniszterhez, mely a nyaraló-telep alakításainak módozataira számos gyakorlati tájékoztatást is tartalmaz, az illető helyek természeti, közlekedési, telek- és egyéb árviszonyainak ismertetésén kívül.

A diósgyőr-hámori völgyre vonatkozó jelentéséből átveszszük a következő részeket:

«Borsodmegye területén kezdettem meg hivatalos működésemet. Szept. hó 9-én Miskolcra az ott megtartott megyei közgyűlés alkalmából nemcsak a miskolciakkal, de a vidékről bejött megyei urakkal is kedvező alkalom kínálkozott eszmecserére, s a nyaraló-telep ügyének megvitatására. Az eszme általánosan kedvezőleg fogadtatott, s az irányadó körben hallottak után bátran föltehető, hogy úgy a miskolci, mint a megyei vidéki közönség számos tagja hajlandó lesz ott a hámori völgyön telket venni.

«A természeti szépségben gazdag diósgyőri uradalom legbájosabb pontja a Hámori-völgy. Nyári telepeken üdülést kereső városiak most is gyakran felkeresik azt és a hasonló Hámor

Váncza Emma fényképe után rajzolta Háy Gyula.

A DIÓSGYŐRI VÁR ROMJAI.

telepes községet, mely 300 méter magasságban fekszik a tenger színe felett, és 12 kilométer távolságban a miskolci vasútállomástól. E két végpont közt Miskolcra jövet előbb a nagyszerű állami vasgyár-telepet, odább pedig *Diósgyőr* városkát mintegy két kilométerrel elhagyva, veszi kezdetét, megkapó részletekkel, a szóban forgó kies völgy. Kelet-nyugati irányban oly szűken vonul fölfelé, hogy majdnem zártnak mondható, mert csak is ott szélesedik ki némileg, a hol a község apró munkásházaival kezdetét veszi. A felette elterülő tónál *Garadna* nevet vesz fel, irányát azonban megtartja, egész fel a *Felső-Hámor* nevű községig, míg az úgy nevezett *Szinva* patak völgye, az előbbivel összefüggő *Alsó-Hámor* községnél derékszögben egyesül vele.

«E bükkesekkel borított, helyenként regényes sziklacsoportokkal tarkított, gazdag zöld lombosított *Hámorvölgy* minden komorságtól ment, kellemes és szórakoztató tájkép; legérdekesebbé válik azonban ott, a hol a tó tűnik elő és sima zöldes tükrével bájolja el a szemlélőt. A múlt században a völgyön keresztül húzott gáttal mesterségesen állítottatott elő, s felfogta a *Garadna* és *Szinva* patak tápláló vizét. A tó kiterjedése 20 katasztr. hold, hossza 1 kilométer, legszélesebb átmérete 120 méter, legkeskenyebb átmérete 5 méter; mélysége jelenleg igen sekély, de lehetne 6 méteren felüli is. Pisztrángjáról is nevezetes, noha annak minősége szenved a jelenlegi vízhiány miatt. A ki e tavon csónakázott, halászott, vagy a rája hajló árnyas bükkök alatt megjelent, feledhetetlen emlékekkel távozott e tavi tájról, mely az egész vidéknek fővonzóerejét teszi. Hogy azonban ott valóságos nyári üdülőhely keletkezhesse, szükséges, hogy az ily természet-adta kincs, mint e tó, észszerű gondozásban részesüljön, vize oly bőségben legyen, hogy benne fürödni, jó halat tenyészteni, tükrén csónakázni lehessen. Jelenleg azonban azt tapasztaltam, hogy a győri vasgyár használja fel a vizet gyári szükségletére, s ohajtandó lenne erre nézve mind a két célnak eleget tevő intézkedést léptetni életbe. A létesítendő telep érdekében biztosítani kellene e természeti szépséget. A gyárral szerződésileg ki kellene egyezni oly formán, hogy a gyár a fentebbi célokra szükséges vízmennyiség fentartására köteleztessék, csak annyi vizet legyen szabad leveztetnie, a mennyi az egyezményben megállapított vízmennyiségnél nem szállítja alább a tó tükrét.

«Egyéb szépségben is bővelkedik e vidék s a legszebb tájakon, kevés előállítási költséggel, árnyas gyalog ösvények létesíthetők, a völgy mindkét oldalán fel a magasabb tetőkig. A Bükk-hegységben a kies árnyas völgyet és a széles e hazában párját ritkító messzilatót, egyaránt fel lehet találni.

«A Hámori-völgy éghajlata szelid, tava és patakjai hűs, de nem nedves légáramlatot tartanak fenn, hőmérséklete egyenletes, előnyös fekvése, természeti szépségben gazdag vidéke, egészséges légköre, s azon előnye, hogy a fővárosból Miskolcra — ehhez alig $\frac{3}{4}$ órányira — öt óra alatt elérhető: mind oly feltételek, a melyek összeműködnek arra, hogy a völgy legelőnyösebben kínálkozzék nyári üdülő telepnek.

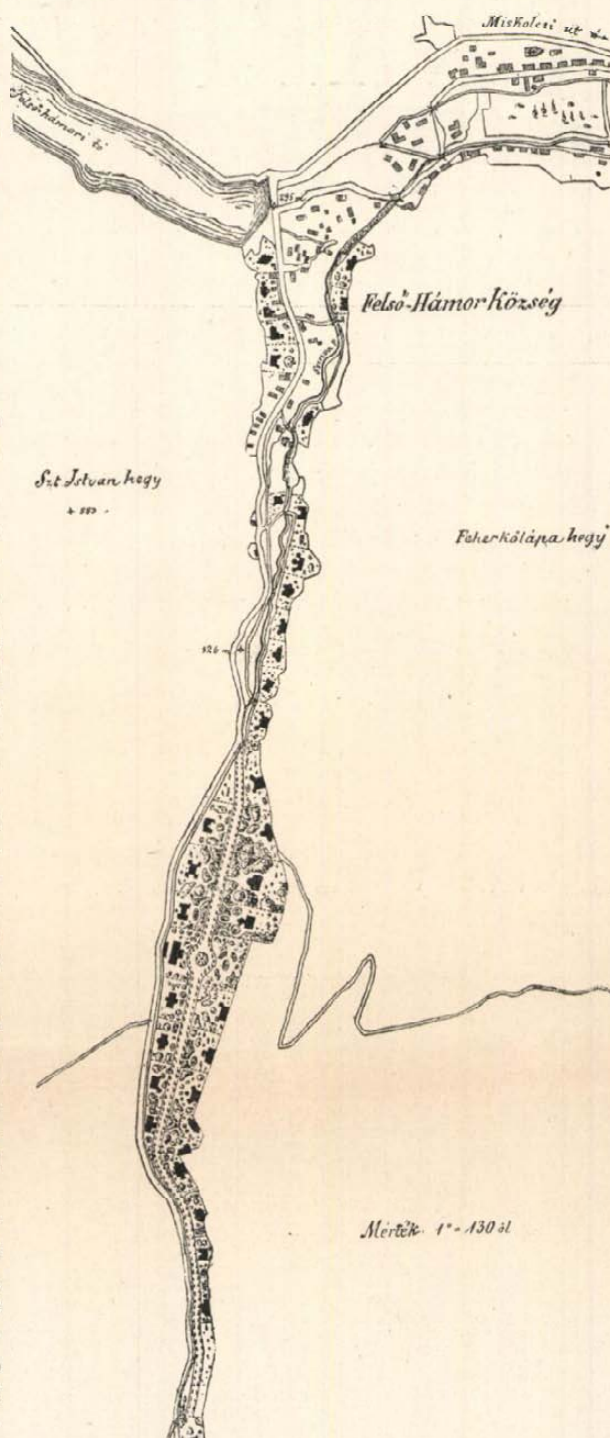
«Tekintettel arra, hogy nemcsak miskolciak, de vidékiek is rendszeren látogatják nyáron át a Hámori-völgyet és szívesen töltenének el ott napokat, sőt heteket, ha a számba nem vehető gyér bérházakban lakást kaphatnának, étkezések pedig nem csupán a magukkal hozott tarisznya tartalmára szorítkoznának, — mindenekelőtt gondoskodni kellene arról, hogy addig is, míg a telek-eladások folytán a magánvállalkozás fog e bajokon segíteni, egy egyszerű, de tisztességes szálló létesíttessék azok számára, a kik a természet szépségeit fel keresik és meg is találják, de nem találnak sem tiszta ágyat, sem tűrhető ebédet, vagyis egyáltalában semmiféle hajlékot és ellátást nem kaphatnak. Míg ezen segítve nem lesz, a nagy, — jelesen a fővárosi, — közönségre nem lehet számítani. Pedig mindazok, a kik eddig ott jártak, örömmel fognának oda visszalátogatni, ha a nyilvánosság útján megtudják, hogy most már lesz hol megszállani, s napokig és hetekig ellehetnek kedvező kirándulási helyükön.

«A megszállóval egyidejűleg berendezendő *hidegvíz-gyógyfürdő* létesítése is fölötte ajánlatos volna, s nagyobb nehézséggel nem is jár ott, a hol tó és patak, telek, — de még épület is bőven van.

«A mi a villatellek kijelölését illeti, nehéz a választás, annyi szebbnél-szebb pont kínálkozik erre a Hámor-völgyben. Ohajtandó, hogy lehetőleg mielőbb kitűzessenek a helyek, s a közönség tudomására hozassék: mily feltételek alatt vásárolhatnak ott telket, a kiknek építeni kedvök van.»

Gr. Bethlen András földművelésügyi miniszter gr. Keglevich Béla előterjesztésének több pontjára nézve már döntött is, így jelesen a villatellek kiválasztására nézve is, s a mellékelt térkép már villatellekre fölöstve tünteti föl a hámori völgyet.

Magának a völgynek és vidékének tájképi és helyrajzi leírását a következőkben közöljük:

A Hámori-völgy felső része, a kijelölt nyaraló-telkekkel.

A Bükk-hegység, mely az éjszaki Kárpátok csoportjához tartozó Tátra és Beszkid hatalmas hegytöveinek végső kiágazása, Borsodmegye északnyugati részén emelkedik, délkeleti lábával az Alföld szélére támaszkodva. E hegységnek éjszaki részében van a *diósgyőr-hámori völgy*, hová a közlekedés részben megyei, részben pedig az erdő-kincstár által épített, jó karban tartott úton történik.

Ugy a megyei, mint az erdei kezelési főútszakaszon oly szelíd az emelkedés, hogy a fel- és lefelé való közlekedés hintóval is ügetve lehetséges. A pályaudvaron számos bérkocsi áll az utazók rendelkezésére s 3—4 frt fuvarbérért készséggel vállalkoznak a szállításra.

A Hámori-völgybe vezető út Miskolc városán vonul át és a széles Szinva patak völgyében halad tovább. E völgynek jobb oldalán a miskolci és diósgyőri szántóföldek terülnek el, háttérben terjedelmes szőlőhegyekkel; míg baloldalt a kincstár világhírű vas- és acélgvárának egész helységet tevő épületei és csinos munkás-lakásai vonják magukra a figyelmet.

A félóránival távolabb fekvő *Diósgyőr* városka csinos házai fölött megkapó komorsággal emelkednek ki a már régóta romladozó vár tornyai. E vár szomszédságában jó berendezésű meleg fürdő van, melyet a környékeliek köszvényes bajok orvoslására igen hasznosnak tartanak és sűrűn látogatnak. Nem érdektelen ritkaság a vár mellett egy óriás mogyorófa, mely tölgynek is beillenek. Diósgyőrről túl fölfelé megszükül a völgy, míg Alsó-Hámornál vadregényes szorossá alakul. Ezen túl katlan-alakba megy át, mely alakját megtartja egészen a hámori gátig. Az ember itt a szépesi avagy lipői Kárpátok meredek bérceinek sziklavölgyeibe képzelettel magát.

A múlt század második felében épített erős kőgát mintegy 300 méter tengerszín feletti magasságban fekvő pontjánál kezdődik a Szinva patak felső völgye, melynek kristálytisza vize több szép zuhatagot alkotva zuhan le a hámori házak közé. A völgy aljától a patak mindkét oldalán mintegy másfél kilométernyi szélességű szép rétek vannak, melyeket beláthatatlan messzeségekig bükkfaerdők szegélyeznek. A bükkös és helyenkint tölgyes erdőkből alkotott lomboskorú képezi azon áthatatlan természetes védőfalat, mely egyrészt a zord éjszaki és nyugati szelek ellen védelmezi a völgyet, másrészt pedig annak levegőjét a tikkasztó nyári melegek alatt kellemesen mérsékli és a legnagyobb források alatt is üdítő erdei illatot és a százados bükkfák és ezeréves mohlepte szirtek alatt kétszeresen jóleső árnyékot nyújt.

Diósgyőr-Hámor völgye, melyet a nép *Szinva-völgynek* nevez, sajátos éghajlatú; mert míg az alig öt kilométernyire fekvő Diósgyőr község körül a legjobb bor terem, Hámorban a szőlő csak a házfalak déli oldalain, tehát védett helyeken tenyészik, s ott is nagy ritkán érik meg. Még feltűnőbbek a klimatikus eltérések Hámor és a mintegy 10 kilométernyire fekvő Ómassa község közt, a hol a zord éjszaki jellemző növényzete, a fekete afonya, buján tenyészik. — Ezen klimatikus ellentétekből mannyarázható ki a Szinva felső völgyének mérsékelt és friss levegője, melynek rendkívüli hatását főképen akkor érzik az ember, ha nyáron Miskolcra, vagy Diósgyőrről tikkasztó gőzköréből menekülve, a hámori szorosig jutott. A természetnek ezen áldását ismeri Miskolc és vidékének közönsége, a mi abból látszik, hogy egy része Hámor községben nyaral, részben saját nyaralókban, részben pedig bérelt falusi házikókban.

A Hámori-völgy úgy az ott nyaraló közönségnek, mint a turistának számos szórakozási és kirándulási helyet nyújt. Első helyen említendő a Hámori-tó, — a környék népies nyelvén *Taj*, — mely mintegy 20 kat. hold kiterjedésű és 1 millió 200,000 köbméternél nagyobb vízmennyiséget foglal magában. Ez kétségtelenül hazánk legfestőibb pontjainak egyike. A tó tiszta vizében sok a pisztráng és csik s a környező facsoportok galyaitól fedett sziklacsoportok üregeiben nagy mennyiségben tartózkodik a rák.

Érdekes a tó-gát alatt levő cseppkőbarlang, mely, habár csak miniatűrje a bélai és aggteleki hasonló képződésű barlangoknak, de a cseppkőek szépségével nem áll azok mögött. A Taj vizének fölőslégét a tó-gát közepén nyíló boltozatos zsilip eresztli le a Szinva patakba.

Említést érdemel a *Hámor* községben levő, kisebb berendezésű hajlított butorgyár is, melynél az a nevezetes, hogy maguk a tulajdonos testvérek, mint egyszerű mesteremberek, terveztek és készítettek sajátkezűleg az összes gépezetet s maguk készítik jó hírnévnek és kelendőségnek örvendő gyártmányait, melyek között érdekes különösséggel említhetők az egy darab fából hajlított keréktalpak. Ez érdekes, de kisgyár mellett szintén látogatott meleg fürdő van, melyet a környékeliek épen olyan hasznosnak tartanak, mint a diósgyőrit.

Hámortól egy félóránira fekszik a mai rendszer szerint épített és berendezett, országghírű diósgyőri papírgyár s ettől egy negyedóránira ismét egy nagy téglagyár.

Igen tanulságos kirándulás esik továbbá a diósgyőri vas- és acélgvárba, melynek fojtott, szénrel telt és még száz mesterséges kemencével izzasztott levegője kissé kellemetlen ugyan, de bőven lesz kárpótolva a látogató a laikusra nézve is nagyon érdekes látnivalókkal. Gyönyörű a gyártelep este, villamvilágítás mellett, szemkápráztató képet nyújt ilyenkor különösen a

Bessemer-aczél gyár. A vasgyárat a paraszniai völgyben fekvő kőszénbányákkal egy keskeny vágányú bányavasút köti össze, melyen igen érdekes utazás tehető, több kilométernyi hosszú alagúton át, a kőszéntelep központjáig, a «Baross-akná»-ig.

A Bükk-hegység területének körülbelül fele-része, 40.000 holdat meghaladó nagyságban, a kincstár tulajdona. Az erdők hajdan a Paulinus-szerzet birtokában voltak és a szent atyák legelrejtettebb tartózkodási helye volt a most már csak érdekes romokban fennálló s Hámortól mintegy 10 kilométernyire fekvő *Szentlélek* zár-dahely, melynek szép templomát, kertjét, malomgátját és halastavát az idő vas foga szétzdulta már akkor, midőn II. József császár ezen erdei magány idilli rejtékéből világnak üzte a barátokat. A titokzatos múltból regélő ezen romoktól egy félórai gyaloglás után elérhető az úgynevezett *Odvaskő*, melyről Borsodmegye felső részére a legszebb kilátás nyílik.

Szép turisztai kirándulás *Fehérkőlápa* és a Bányabükk árnyékos útján a 17—18 fok természetes meleg vizű, kies fekvésű *diósgyőri*, s innen Óhuta, Veresbércz és Poklos nevű erdőkön keresztül a 25—30 fok meleg vizű s szintén festői szépségű *görömböly-tapolcai fürdőre*. Ezen 3—4 órai séta a természet nyújtotta változatos látványosságokon felül a fürdővendéglő jó konyhájával lesz jutalmazva, honnan azután a kiránduló az elég sűrűn közlekedő társas-kocsin is megteheti visszafelé az utat. Egyik érdekes kirándulási pont továbbá a diósgyőri fürdő tözsomszédságában álló *várrom* is, mely Róbert Károly idejében épült és a magyar királynéknak, különösen Mátyás király nejének — Beatrixnak — volt kedvencz tartózkodási helye.

Hámortól mintegy háromnegyed óra járásnyira s a diósgyőr-hámori úttól mintegy 600 lépésnyire fekszik a *Forrás* nevű árnyas völgynek felséges pontja, a *Királykút*, kitünő forrásvizével. Ez a hely kies fekvésénél fogva a miskolcziak nyári mulatóhelyeül szolgál. E mulatóhelytől alig 2—3 puskalövésnyire van a *Kecske-lyuknak* nevezett barlang, számtalan denevér-

magányos helyen megkivánható módon — kielégítést nyerhet.

E kies völgyet számosan keresték föl és örökítették meg irataikban költőink közül. *Petőfi Sándor* utirajzaiban így ír róla:

«Diósgyőr vidékét már oly rég s oly sokszor halottam magasztalni, s még nem láttam. Sokat vártam, de még többet találtam. Oh ez bájos völgy, alig félóránnyira Miskolcztól. A völgy elején fekszik Diósgyőr, s benne nagy Lajos király leányának, Máriának kastélya. Most már csak rom, természetesen. Négy tornya áll még, az is csak félig, csonkán. Halak helyéről megítélhetjük lelkét, a királyi hölgy költői lélek volt, s azért tisztelet emlékének. Diósgyőrtől túl, hol a hámor van, egyre szűkebb lesz a völgy s végre egészen kősziklák közé szorul, meredek, vad kősziklák közé, s az ut fölfelé tart kanyargósan a Szinva partján, mely számos zuhatagot képez, fönn pedig a hegyen toba gyűl, melynek vize sötétzöld, mintegy tükre az őt környező bércek erdejének. Az ember azt gondolja, hogy legalább is Helvéziában van, Helvézia valamelyik szebb vidékén. S hogy semmi ne hiányozzék, a természet barlangot is helyezett e völgybe, még pedig csepegő barlangot. Az igaz, hogy Aggtelekhez képest semmi, de minthogy ebbe nem fákllyakkal, hanem csak gyertyákkal járnak, az aggtelekinél sokkal tisztább, fényesebb s ez pótolja némileg a nagyszerűséget. Egész délután itt mulattunk, késő este értünk haza, én különösen elfáradva a kéjtől. Akár hiszed, barátom, akár nem, de engem is jobban megvisel a lelki élvezet, mint a testi fáradozás. Talán ezért is irtam le ily bágyadtan e szép napomat. Közeledik az éjfé, karján hozza gyermekét, az álmat, s ez felém nyújtja kezét, hogy kezemből kivegye a tollat. Jó éjszakát.»

Újabb időben gyakran keresi föl Gyulai Pál; Lévy József pedig minden nyarának itt tölti egy részét. A völgy szépségei által bennök kelte hangulat szépen tükröződik vissza következő költeményeikben:

AZ ERDEI LAK.

Kies völgybe, a Bükk tövén,
Egy kis lakban tanyázom én;
Mohos sziklák, erdők védik,
Bár lakhatnám itt mindétig!

Csendes hely, csak a patak zúg,
Erdőn csak a vadgalamb bűg.
Reggel ébreszt, este ringat,
Világ zaja ide nem hat.

Oh ne is! Volt benne részem,
Kifáradtam már egészen,
Úgy szeretnék megpihenni,
Egyedül magamé lenni.

Sebeim, mint itt a fának,
Lassanként begyógyulnának,
Derülnek a napsugárral,
Dallanék vidám madárral.

Hiú ábránd!... erdős kis lak.
Alig jöttem s már itt hagylak!
Sors ellen küzdök hiába,
Mennem kell világ zajába.

Gyulai Pál.

A HÁMORI VÖLGYBEN.

Ille terrarum mihi praeter omnes
Anquilus videt...

Horatius.

Ez a zugocska, hol most
Az én időm telik,
Nekem való hely, ámbár
Költők nem hírlelik.

Nem a szabini völgy, nem!
Annyit nem érdemel;
De ám nem is Horác az.
Ki róla énekel.

Erdős hegyek csoportja
Ölelte ezt körül,
Alant a völgy, miként egy
Zöld szőnyeg, úgy terül.

Kristály-patak közepén
Zúgatja hűs vizét,
S haragjában fehérülő
Fátyollá tépi szét.

És a mint megtüremlik,
A hol mintegy pihen,
Pettyes pisztráng cikázva
Sikamlík mélyiben.

A bércek lába tartja
Nebány viskó falát,
Nyugodt fészket lel abban
Egy-egy szegény család.

Dús volta, gazdasága
Édes kevésre mén:
Egy-két áldott gyümölcsfa,
S a dúsnak: egy tehén.

Az udvarral határos
A bükkös rengeteg
S hozzánk lakói gyakran
El-eltekinetnek.

A talpalattnyi kertet
Vad emse túrja fel,
A csirkét a pitvarból
Ölyű ragadja el.

És vámot szedni éjjel
Rőt róka sort veszen
S félénk őz oltja szomját
Lent a patakvizen.

Csendes, szerény világ ez
S talán vad egy kicsit,
De énnekem pihenni
Oly kedves mégis itt!

A hol mindent feledve
Egy-két pillantatig,
A műzsa s a szegénység
Boldog frigyben lakik.

Lévy József.

szentképes fülke a hegyoldalon.

nek lakása. Az e fajtabeli nagyszámú lakóról tanuskodik a barlang alján lévő vastag guánoreteg.

Nem kevésbé érdekesek a *Bükk* szélét környező cserépi, sályi, leányvári, dédesi, mályinkái, vadnai, galgóczi és gerennai romok is, melyek az egykor hirhedt rablóvárak maradványai.

Végül pedig meg kell emlékeznünk az 5—600 méterre a tengerszín felett, Hámortól egy órányira fekvő hollósi fenyves-ültetvényről is, mely mintegy 200 hold kiterjedésű, s arról nevezetes, hogy benne a reggeli és esti hőeltérések korántsem oly nagyok, mint más, zord vidékű fenyvesekben; épen a jó kocsiút mellett fekszik a hollósi erdőri lak, a hol a fáradt pihenőt, az eső ellen menekülő helyet és még az éhező is, — ily

PIHENŐ AZ ERDŐBEN.

PÉTER ÉS PÁL.

Vig beszély a magyar gentry életéből.

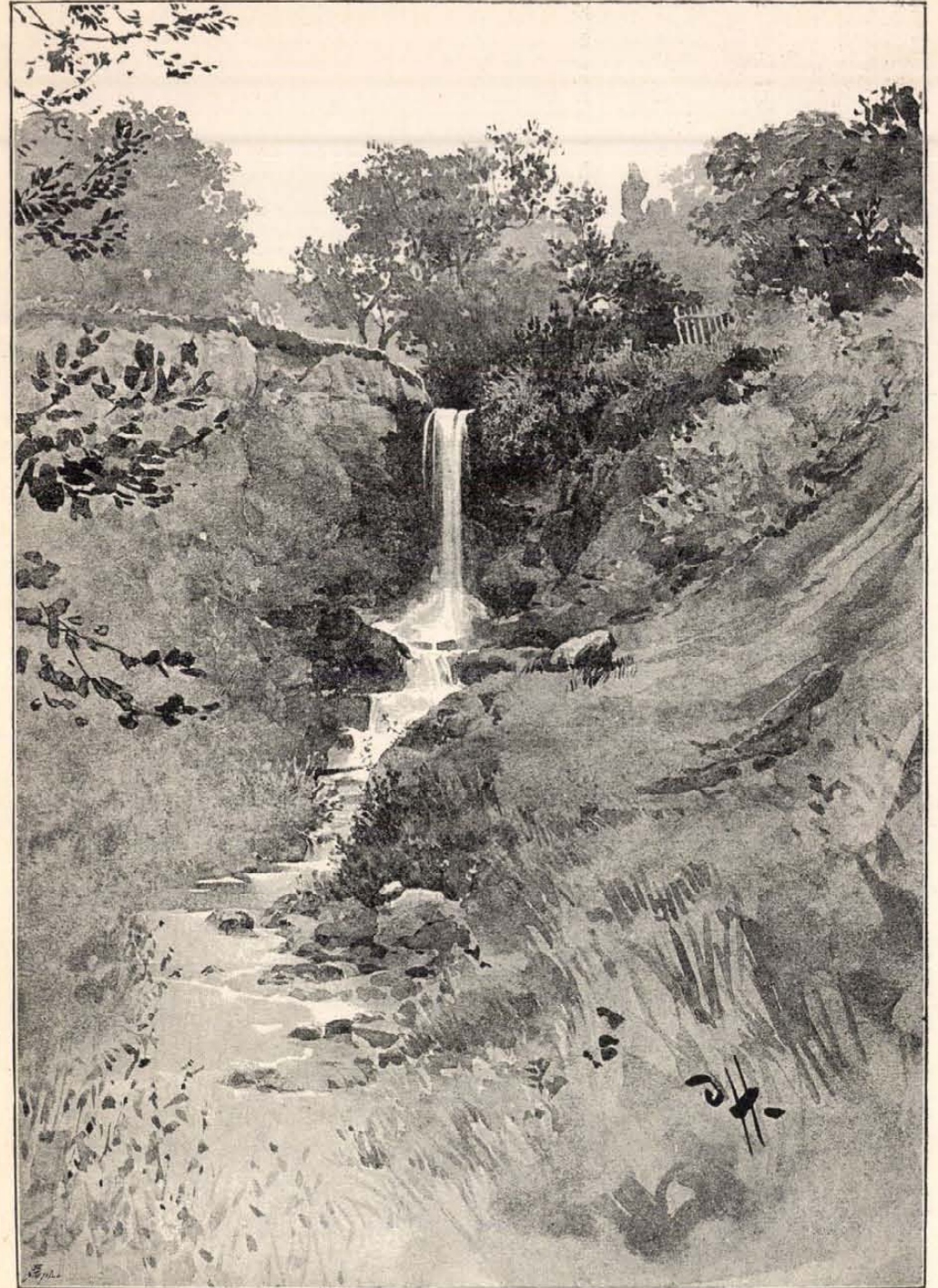
Irta: Kacziány Géza.

Péter úr egy alföldi nagy város polgármestere volt, Pál úr pedig testi-lelki barátja Péter úrnak. Az említett város passzív ellenállási harczának, melyet a nemzet a Schmerling-kormányzat ellen folytatott, a két jó úr volt vezére. Midőn pedig 1865-ben a kiegyezés létesítésére okvetlenül szükséges országgyűlés összehivatott, Pál úr, jó barátja: Péter úr ösztönzésére képviselőjelöltül lépett föl s 1400 szavazattal Boros

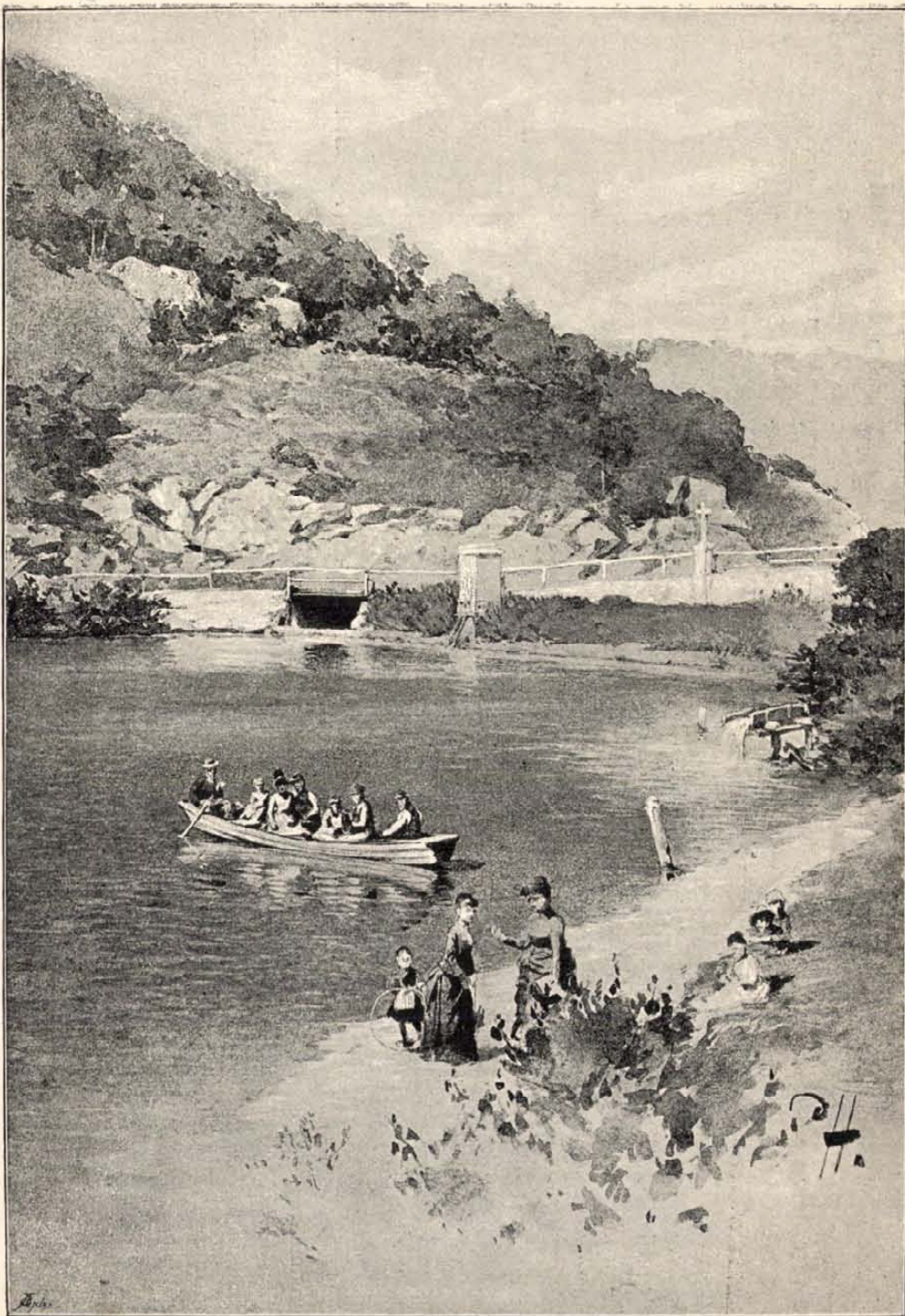
HÁMOR FALU EGY RÉSZLETE.

Vánca Emma és Fischer Samu fényképei felhasználásával rajzolta Hány Gyula.

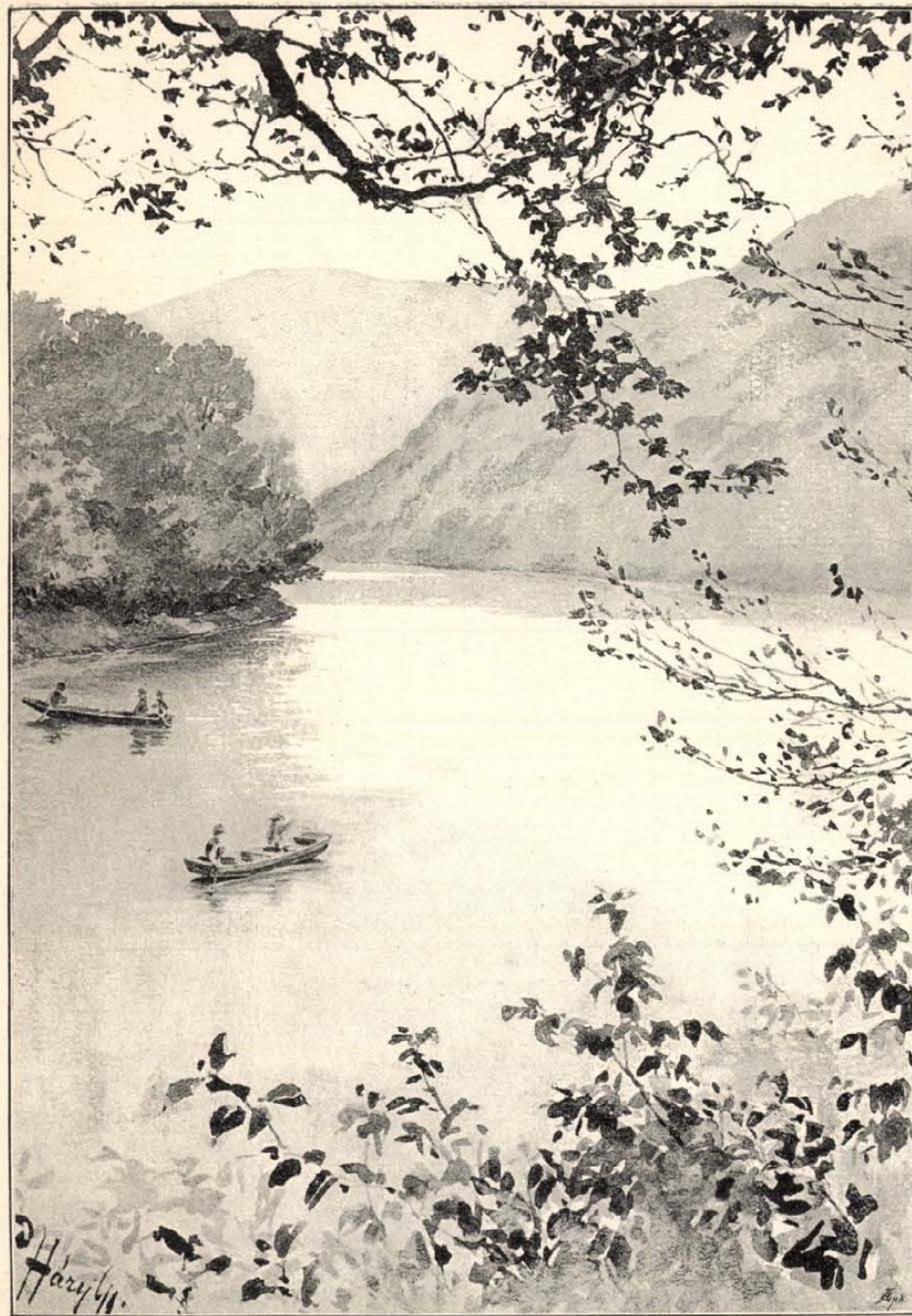
A SZÍNVA EGYIK ESÉSE.

A DIÓSGYÖR-HÁMORI VÖLGYBŐL.

A TAJ (A HÁMORI-TÓ) A GÁTTAL.

Váncza Emma és Fischer Samu fényképei felhasználásával rajzolta Hány Gyula.

A TAJ. (A HÁMORI-TÓ.)

A DIÓSGYŐR-HÁMORI VÖLGYBŐL.